

Sisäministeriö

STM lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta.

Sosiaaliturvaoikeudet tai oikeus sosiaali- ja terveyspalveluihin ei ole sidoksissa kansalaisuuteen. Perustuslain 19 §:ssä taataan kaikille kansalaisuudesta riippumatta oikeudet riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä ihmisarvoisen elämän edellyttämään turvaan ja oikeus perustoimeentulon turvaan. Oikeus sosiaaliturvaan perustuu joko Suomessa asumiseen tai työntekoon. Näin ollen kansalaisuuslain esitetyillä muutoksilla ei olisi suoria vaikutuksia näihin oikeuksiin ja niiden toteutumiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö haluaa kiinnittää huomiota esitettyyn turvaton toimeentulon edellytykseen kansalaisuuden saamiseksi. Luonnoksessa esitetään, että henkilö ei saa turvautua muutoin kuin lyhytaikaisesti työttömyysturvaan tai toimeentulotukeen, jotta henkilön toimeentulo voidaan katsoa turvatuksi. Lyhyt aikaisuudella esityksen mukaan tarkoitetaan turvautumista työttömyysturvaan ja/tai toimeentulotukeen korkeintaan yhteenlaskettuna kolmen kuukauden ajan hakemuksen ratkaisua edeltävän kahden vuoden aikana. Valintaa perustellaan johdonmukaisuudella muun voimassa olevan lainsäädännön kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy näkemykseen, että mikäli kansalaistamisen edellytykseksi halutaan lisätä turvaton toimeentulon vaatimus, on tämä perusteltua toteuttaa samalla tavoin muun voimassa olevan lainsäädännön kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö haluaa kuitenkin toistaa esitysluonnoksessa todetun riskin siitä, että jotkin henkilöt saattavat jättää hakematta työttömyysturvaa tai toimeentulotukea, jotta kansalaisuushakemus ei vaarantuisi.

Turvaton toimeentulon tarkastelun näkökannalta on tarpeen huomioida, että sekä työttömyysturvan että toimeentulotuen toimeenpano on hajautettu. Kela vastaa työttömyysturvan peruspäivärahan sekä työmarkkinatuen toimeenpanosta ja työttömyyskassat taas työttömyysturvan ansiopäivärahan toimeenpanosta. Toimeentulotuen osalta Kela vastaa perustoimeentulotuen toimeenpanosta ja hyvinvointialueet täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen toimeenpanosta.

Turvattu toimeentulo on esityksen mukaan esitettävä hakemuksen ratkaisua edeltävän kahden vuoden ajalta, jonka aikana työttömyysturvaan ja/tai toimeentulotukeen on saanut turvautua korkeintaan yhteensä kolmen kuukauden ajalta. Tähän liittyen on tarpeen huomioida työttömyysturvan ja perustoimeentulotuen maksukausien eroavaisuudet, sillä perustoimeentulotukea voidaan myöntää ennakkolisesti kuitattavaksi odotettavissa olevasta etuudesta kuten työttömyysturvasta. On siten mahdollista, että henkilön yhteenlasketut tukikuukaudet eivät vastaa henkilön työttömyysjakson kestoa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää hyvänä, että turvaton toimeentulon edellytystä ei ole ulotettu alaikäisiin kansalaisuuden hakijoihin. Rajauksen todellinen vaikutus todennäköisesti jää vähäiseksi, sillä luonnoksessa esiin tuodun mukaisesti alaikäiset saavat hakemuksesta kansalaisuuden pääasiassa kanssahakijana, jolloin turvaton toimeentulon edellytys koskisi käytännössä yhtä lailla, joskin

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

välillisesti myös alaikäisiä. Alaikäiset kuuluvat lähtökohtaisesti esityksessä todetun mukaisesti vanhempien elatusvelvollisuuden piiriin, mutta samalla alaikäisten mahdollisuudet vaikuttaa kotitalouden toimeentuloon ovat olemattomat. Tältä näkökannalta olisi tärkeää arvioida esityksessä muutoksen todelliset välilliset vaikutukset lapsiin ja nuoriin, jotta ei toivotut lieveilmiöt voidaan välttää.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää myönteisenä, että esitetyn mukaisesti turvatun toimeentulon vaatimuksesta voidaan poiketa sellaisissa tilanteissa, joissa ei voitaisi kohtuudella edellyttää hakijan täyttävän toimeentuloedellytystä terveydentilan, vammaisuuden tai muiden erittäin painavien syiden vuoksi. Luonnoksessa esitetyt poikkeukset ovat lähtökohtaisesti kattavia. Lisäksi kannatettavaa on, että turvatun toimeentulon edellytyksestä on mahdollista poiketa, mikäli sen osoittaminen muodostuisi kohtuuttomaksi muista hakijasta itsestään riippumattomista tekijöistä.

Osastopäällikkö

Liisa Siika-aho

Erityisasiantuntija

Jere Päivinen

Liitteet

Jakelu

SM Sisäministeriö

Tiedoksi

VN/28596/2023-STM-10

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: